

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Факультет філології
Кафедра загального та германського мовознавства

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВСТУП ДО МОВОЗНАВСТВА

Перший (бакалаврський) рівень

Освітня програма Польська мова і література
Чеська мова і література

Спеціальність 035 Філологія

035.033 слов'янські мови та літератури (переклад включно),
перша - польська

035.038 слов'янські мови та літератури (переклад включно),
перша - чеська

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол №9 від "07" червня 2021 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Вступ до мовознавства
Викладач (-і)	Паньків Уляна Любомирівна
Контактний телефон викладача	0342-59-60-10
E-mail викладача	uliana.pankiv@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	очна
Обсяг дисципліни	кредити ЄКТС – 3 (90 год.)
Посилання на сайт дистанційного навчання	www.d-learn.pu.if.ua
Консультації	Консультації проводяться щовівторка з 14.00 по 15.00). Можливі онлайн-консультації за попередньою домовленістю.
2. Анотація до курсу	
<p><i>Вступ до мовознавства</i> як початковий теоретичний курс у цілісній системі лінгвістичної підготовки першокурсника освітньої програми <i>Польська мова і література</i> та <i>Чеська мова і література</i> передбачає ознайомлення з основними поняттями і термінами, без яких неможливо вивчати жодну мовознавчу дисципліну, і який у міждисциплінарному поєднанні з іншими гуманітарними науками (філософією, археологією, історією, етнологією, літературознавством, перекладознавством) посідає особливе місце у професійному становленні майбутніх філологів. Запропоновані для вивчення у цьому курсі проблемні питання про теорію та походження людської мови, її сутність та природу, особливості будови та функціонування мови як особливої структури зі складними системними зв'язками між основними рівнями та одиницями формують осмислений підхід до мовних явищ, пояснення численних фонетичних, морфологічних та лексичних змін, що відбуваються у мові, наукового трактування уже відомих мовленнєвих фактів.</p> <p>Також у межах курсу <i>Вступ до мовознавства</i> здійснюється реалізація проєкту <i>Студентський путівник</i>, який покроково знайомить першокурсника з усією необхідною інформацією про ПНУ. Матеріали <i>Путівника</i> розглядаються на лекційних та практичних заняттях, а також входять до самостійної роботи студента.</p>	
3. Мета та завдання курсу	
<p>Основними завданнями вивчення <i>Вступу до мовознавства</i> є пізнання людської мови загалом та окремих мов світу як особливого багатоаспектного предмету дослідження; визначення основних функцій мови та їх зв'язок із мисленням та різними видами діяльності людини; застосування загальнонаукових та спеціальних методів дослідження мовних явищ у синхронії і діахронії; засвоєння лінгвістичної термінології як теоретичної основи для вивчення майбутніх мовознавчих дисциплін; дослідження різних аспектів звукового складу мови та особливостей фонографічної адаптації чужомовного матеріалу рідною мовою; вивчення основних етапів формування і розвитку письма залежно від особливостей сприйняття і трактування навколишнього світу різними народами; знання закономірностей розвитку лексичної системи мови та їх реалізації у літературному та діалектному мовленні; засвоєння теоретичних основ граматики (морфології та синтаксису) з метою їх практичного застосування при вивченні конкретних слов'янських мов.</p>	
4. Результати навчання (компетентності)	
<p>У результаті вивчення курсу <i>Вступ до мовознавства</i> студенти зможуть набути:</p> <ul style="list-style-type: none"> здатність учитися і здобувати нові знання та вміння, що необхідні для особистісного розвитку, соціальної інтеграції та професійної реалізації; здатність самостійно опрацьовувати різні інформаційні джерела, знаходити потрібну інформацію та критично її аналізувати; здатність проводити дослідження на належному науково-методичному рівні; уміння працювати індивідуально та в команді; навички критичного і логічного мислення, що допоможуть осмислено оцінювати усталені та новітні лінгвістичні теорії та гіпотези походження мови, її природи та сутності; уміння використовувати теоретичні знання лінгвістичних понять при вивченні конкретних природних мов світу; основні принципи системної та структурної організації мови; можливість доцільно і правильно застосовувати у фаховій комунікації лінгвістичну термінологію; здатність з наукового погляду трактувати уже відомі мовленнєві факти та пояснювати 	

причини, що зумовлюють їх;
 уміння знаходити місце окремих природних мов у класифікаціях мов світу за їх походженням і за будовою; зіставляти лінгвальні факти у близькоспоріднених та неспоріднених мовах;
 здатність поєднувати на інтердисциплінарному рівні аспекти дослідження звукової матерії мови та класифікації звуків з природничими науками (фізикою, фізіологією, логопедією, психологією etcetera);
 здатність аналізувати процеси взаємодії інтра- та екстралінгвальних чинників, що зумовлюють історичні зміни лексичного складу мови; розуміти багатоаспектність лінгвістичного визначення слова як мовознавчого терміну; виявляти лексико-семантичні категорії слова та причини, що зумовлюють їх виникнення;
 уміння визначати різні види синтаксичних зв'язків слів у словосполученні та правильно використовувати їх для побудови речення і тексту;
 уміння науково оцінювати сучасні лексикографічні інформаційні ресурси стосовно їх репрезентативності як джерел для лінгвістичного аналізу та перекладу чужомовного тексту.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12
практичні	18
самостійна робота	60

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
I	035 Філологія	перший	нормативний

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
Тема 1. Загальні питання мовознавства. – Предмет і завдання мовознавства. – Місце мовознавства у системі наук. – Методи дослідження мови. – Функції мови. – Мова і мислення. <i>Студентський путівник:</i> Вступ до мовознавства як складник освітньої програми Польська мова і література та Чеська мова і література. - Рівні підготовки студента у сучасному університеті. – Організація навчального процесу в ПНУ. Самостійна робота: - Основні теорії походження мови. – Гіпотези про природу і сутність мови. – Закономірності розвитку мов. – Мова і суспільство. <i>Студентський путівник:</i> Структура університету та його місце у загальнодержавних та міжнародних рейтингах. – Студентські організації.	лекція/ самостійна робота	1, 3, 6	2 год./ 4 год.	5 балів	протягом семестру
Тема 2. Мови світу, їх вивчення та генеалогічна класифікація.-	лекція/	2, 3, 4	2 год./		протягом семестру

<p>Загальна характеристика мов світу. –Порівняльно-історичний метод в основі групування мов за їх походженням. – Основні мовні сім'ї, групи та підгрупи.</p> <p><i>Студентський путівник:</i> Міжнародна діяльність ПНУ. – Необхідність вивчення іноземних мов для реалізації можливостей <i>Програми мобільності</i>.</p> <p>Самостійна робота: - Слов'янська група мов (підгрупи та їх представники). – Місце давньогрецької та латинської мов у генеалогічній класифікації.</p>	самостійна робота		2 год.	5 балів	
<p>Тема 3. Фонетика як розділ мовознавства. - Три аспекти вивчення звуків: фізичний, фізіологічний та лінгвістичний. – Артикуляція. Артикуляційна база. Акцент. – Поняття фонем. Фонема і звук.</p> <p><i>Студентський путівник:</i> Мовленнєва діяльність – один зі шляхів успішної психологічної адаптації студента у новому соціальному середовищі та професійного функціонування.</p> <p>Самостійна робота: - Звукова матерія мови. – Фонетика і природничі науки. – Класифікація звуків. – Фонетичне членування мовленнєвого потоку. – Основні теорії складу та його особливості у різних слов'янських мовах. – Наголос.</p> <p><i>Студентський путівник:</i> Знайомство із Відділом виховної та психолого-педагогічної роботи ПНУ.</p>	практичне/самостійна робота	1, 2, 5	2 год./ 6 год.	5 балів	протягом семестру
<p>Тема 4. Фонетичні процеси: позиційні та комбінаторні зміни звуків.–Позиційні зміни звуків (редукція та оглушення дзвінких приголосних). - Комбінаторні зміни (асиміляція, дисиміляція, гаплогія, діреза, протеза, епентеза, метатеза, субституція).</p> <p>Самостійна робота: - Орфоепія. – Транскрипція і транслітерація. Специфіка фонетичного засвоєння полонізмів та богемізмів.</p>	лекція/ практичне/ самостійна робота	1, 2, 3	2 год./ 2 год./ 4	5 балів	протягом семестру
<p>Тема 5. Письмо. – Етапи і форми розвитку графічного письма. –</p>		2, 4, 5			протягом семестру

<p>Поняття ідеограми та мови з ідеографічним письмом. – Три етапи розвитку фонографії. – Особлива роль грецького буквено-звукового письма. – Графіка. Алфавіт. Чотири сім'ї алфавітів.</p> <p><i>Студентський путівник:</i> Структура університету: додаткові можливості отримання додаткових знань. Перші писемні пам'ятки на теренах Прикарпаття (за матеріалами Музею історії та археології).</p> <p>Самостійна робота: - Винайдення письма як особливий чинник розвитку людства. – Передумови розвитку письма. – Три шляхи спрощення письма. – Орфографія. Принципи орфографії.</p>	самостійна робота		4 год.	5 балів	
<p>Тема 6. Лексикологія як частина мовознавства. – Розділи лексикології. – Слово як одиниця мови. – Проблема лінгвістичного визначення слова. – Слово і лексема. – Значення слова.</p> <p><i>Студентський путівник:</i> Академічна доброчесність – одна з основних цінностей наукової діяльності студента.</p> <p>Самостійна робота: - Лексико-семантичні категорії (полісемія та її зумовленість; синоніми, антоніми, омоніми та специфіка їх перекладу).</p>	самостійна робота	1, 3, 5, 6	6 год.	5 балів	протягом семестру
<p>Тема 7. Лексико-семантична система мови. –Лексико-семантичне поле. – Словниковий склад мови (активна та пасивна лексика). – Термін та його ознаки. – Терміни у метамові лінгвістики.</p> <p>Самостійна робота: - Жаргонізми у студентському мовленні. – Територіальний діалект як джерело регіональних особливостей усного мовлення представників різних вікових груп. – Стилїстична класифікація лексики.</p> <p><i>Студентський путівник</i> Студентський молодіжний центр як мовне середовище для лексикологічних досліджень.</p>	практичне/самостійна робота	1, 2, 3, 5	2 год./4год.	5 балів	протягом семестру
<p>Тема 8. Історичні зміни лексичного складу мови. Екологія мови. – Історична лексикологія та етимологія. - Екстралінгвальні чинники змін лексики природної</p>	лекція/самостійна робота	2, 3, 4	2 год./6 год.	5 балів	протягом семестру

<p>мови. – Архаїзми та історизми, актуалізація історизмів у сучасній системі освіти. – Неологізми. – Запозичена лексика (класифікація та проблеми семантичної адаптації). Самостійна робота: - Мовні контакти. Сучасні суспільні зміни крізь призмузасвоєння чужомовної лексики. – Явище мовного пуризму: proetcontra.</p>					
<p>Тема 9. Фразеологія.–Предмет фразеології. – Класифікація фразеологізмів. - Національна своєрідність фразеології та специфіка її перекладу. Самостійна робота: - Фразеологізм як знак вторинної номінації. – Латинський паремійний спадок у слов'янській (українській, польській, чеській) фразеології.</p>	практичне/самостійна робота	2, 3, 4, 5	2 год./ 4 год.	5 балів	протягом семестру
<p>Тема 10. Лексикографія. – Теоретична і практична лексикографія. – Типи словників (енциклопедичні та лінгвістичні). – Перекладні словники як чинник розвитку міжкультурної комунікації. – Структура словникової статті у найбільш поширених одномовних словниках. <i>Студентський путівник:</i> Відділ лексикографії Наукової бібліотеки ПНУ: перспективи сучасних мультикультурних наукових досліджень. Самостійна робота: - Одномовні словники: принципи укладання та використання. – Короткий огляд історії польської та чеської лексикографії.</p>	практичне/самостійна робота	2, 3, 4	2 год./ 4 год.	5 балів	протягом семестру
<p>Тема 11. Граматика як розділ лінгвістики.– Складові частини граматики. – Дериватологія між лексикологією та граматикою. - Граматичні категорії. - Граматичне значення слова. Самостійна робота: - Вчення про частини мови. – Граматичні категорії у слов'янських мовах.</p>	практичне/самостійна робота	1, 3, 4, 5	2 год./ 4 год.	5 балів	протягом семестру
<p>Тема 12. Морфологія. – поняття морфеми. – Види морфем. – Сегментні морфеми. – Несегментні морфеми. – Граматична форма слова (синтетичні та аналітичні</p>	лекція/ практичне/ самостійна робота	2, 3, 5	2 год./ 2 год./ 4 год.	5 балів	протягом семестру

форми слова). Самостійна робота: - Особливості граматичної форми слова у відомих студентам близькоспоріднених та неспоріднених мовах.					
Тема 13. Способи вираження граматичного значення слова. – Синтетичні способи вираження. – Аналітичні способи вираження. Самостійна робота: - Суплетивізм у відомих студентам мовах. – Адаптація латинських прикметникових суплетивних форм європейськими мовами.	практичне/ самостійна робота	1, 2, 3, 5	2 год./ 2 год.	5 балів	протягом семестру
Тема 14. Синтаксис як розділ граматики. - Словосполучення. Типи словосполучень. – Поняття валентності. - Речення та його ознаки. Самостійна робота: - Синтаксичні зв'язки слів у відомих студентам мовах.	практичне/ самостійна робота	2, 4, 5	2 год./ 2 год.	5 балів	протягом семестру
Тема 15. Типологічна класифікація мов. Соціолінгвістична класифікація мов. <i>Студентський путівник: Соціальні проекти ПНУ.</i>	лекція/ самостійна робота	2, 3, 5	2 год./ 4 год		протягом семестру
6. Система оцінювання курсу					
Загальна система оцінювання курсу	Оцінювання здійснюється за національною на ECTSшкалою на основі 100-бальної системи. (див.:пункт “9.3. Види контролю” Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Державному вищому навчальному закладі ДВНЗ Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. Загальні 100 балів включають: 35 балів за практичні заняття; 10 балів за самостійну роботу; 5 балів за модульну контрольну роботу; 50 балів за іспит. Мінімальна кількість балів для позитивного зарахування курсу – 50 балів.				
Вимоги до письмової роботи	Контрольна робота є складовою частиною семестрового рейтингу, яка має концептуально обгрунтовано висвітлити 50+1% обсягу матеріалу. Екзаменаційна робота має концептуально обгрунтовано висвітлити 50+1% обсягу матеріалу білета, до якого входять 4 питання. При бажанні студента можливий усний захист екзаменаційної роботи для підвищення підсумкової оцінки				
Практичні заняття	Поточний контроль рівня знань студентів проводиться на кожному практичному занятті та включає перевірку теоретичної та практичної підготовки студента до кожного практичного заняття, виконання ним завдань самостійної роботи.				

	Поточне оцінювання всіх видів навчальної діяльності студента здійснюється в 4-бальній шкалі.
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання усіх запланованих завдань і форм роботи, отримання з кожного позитивної оцінки, а також сумарної кількості балів не менше 25 за 100-бальною шкалою.
7. Політика курсу	
Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до Положення 1 і Положення 2.	
8. Рекомендована література	
1. Вступ до мовознавства: за ред. І.О.Голубовської. К.: Академія, 2016. 318 с. 2. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. К.: Академія, 2006. 336 с. 3. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. К.: Академія, 2005. 368 с. 4. Лучик В. В. Вступ до слов'янської філології. К.: Академія, 2008. 344 с. 5. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика. Енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с. 6. Супрун Л.В. Загальне мовознавство. К.: Знання, 2012. 335 с.	

Викладач _____ доцент Паньків У.Л.